Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 173 (4809)
ВОСКРЕСЕНЬЕ
СЕНТЯБРИИН
2
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэ

„...Залуушуул—манай ерээдүй, манай этигэл найдабари гээшэ, нүхэдүүд. Залуушуул хадаа бидэниие, үбгэд хүгшэдые халажа абаха ёһотой. Тэрэ болбол манай тугые хүсэд илалтада хүртэр абаашаха ёһотой“.

И. СТАЛИН.

Эдиршүүлэй уласхоорондын Үдэр

Мүнөөдэр, бүхы дэлхэйн ажалша залуушуул болбол Уласхоорондын Эдиршүүлэй XXXI жэлэй Үдэрые һайндэрлэжэ байна. Энэ түүхэтэ Үдэрые советскэ залуушуул болбол айхабтар хүхюун сэнгэлиг орьон байдалда тэмдэглэнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу-ехэ дайн сэрэгтэ советскэ арад зон түүхэтэ илалтануудые туйлажа гарба. Арюун нангин Эхэ ороноо хамгаалгын дайнда манай залуушуул хэмжээлэшэгүй ехэ баатаршалга, шэн зориг ба героизм харуулба. «Фабрика ба заводууд дээрэ, колхозууд ба совхозуудта гол хүндэ хүшэрые өөһэдынгөө нюрган дээрэ абажа гараһан советскэ эхэнэрнүүд ба манай алдарта залуушуулай жэшээлэшэгүй ажалай баатаршалганууд түүхэ домогто хэтэ мүнхэдөө орохо байна. Эхэ оронойнгоо нэрэ түрэ ба бэеэ даанхай байдалай түлөө советскэ эхэнэрнүүд, хүбүүд ба басагадууд ажалай фронт дээрэ шэн габьяа ба геройство гаргана. Эдэнэр болбол немецко-фашистска бузар золигуудһаа Эхэ ороноо хамгаалжа байһан өөһэдынгөө эсэгэнэр ба хүбүүдэй, эрэшүүл ба аха дүүнэрэй нэрэ обогто хүрэмөөр байһан байгаа» (И. СТАЛИН).

Эгсэ 31 жэлэй саада тээ дэлхэйн нэгэдэхи империалистическэ дайнай һүжэрэн шатажа, энэ шуһата хюдалсаанай аюулда хэдэн миллион зоной дайрагдажа байха үедэ, 1915 ондо Эдиршүүлэй Уласхоорондын Үдэр эгээн түрүүн үнгэргэгдэһэн байгаа. Энэ үдэр хадаа хэдэн миллион залуушуулай шуһые адхагша хюдалдаанда ба арад зониие хашалан зоболондо хүргэгшэ империалистическэ шуһата дайнда эсэргүү демонстраци болоо һэн.

Энээнһээ хойшо жэл тудам бүхы дэлхэйн эдир залуушуул болбол өөһэдынгөө революционно хүсэ шадалые фашизмда эсэргүүсэжэ харуулдаг болобо. Мүнөө жэлдэ энэ заншал болһон революционно залуушуулай һайндэрые бүхэ дэлхэйн эдир залуушуул фашистска Германиие ба империалистическэ Янониие Нэгэдэмэл Наһануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бүрин түгэс илаад байһан үедэ үнгэргэжэ байна.

Бүхы дэлхэйн ажалшадай омгорхол болохо—Советскэ Союзай залуушуул болбол бүхы арадтаяа хамта амгалан тайбан жаргалантэ хүгжэлэй оршон байдалда өөрынгөө арюун нангин Эхэ ороной сэрэгэй ба экономическа хүсэ шадалые улам арбидхахын түлөө тэмсэжэ байнад.

Мүнөөдэр Эдиршүүлэй Уласхоорондын XXXI жэлэй Үдэр советскэ залуушуул болбол тэмсэлэй ба илалтын гоё һайхан дуунуудые дуулалдан үйлсэнүүд ба паркнуудта гаража, Ленин-Сталинай партида, өөрынгөө агуу-ехэ вождь советскэ хүн зониие илалтаһаа илалта тээшэ хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Сталинда ба большевистскэ партида хизаарлашагүй инаг дуратай ба үнэн сэхэ байһанаа харуулхань гээшэ. Манай ороной залуушуул болбол энэ Үдэрые илалтын һайндэр болгожо, улам саашадаа үшөө ехэ илалтануудые туйлахын түлөө хүсэ шадалаа зангидажа үнгэргэхэнь.

Оломиллион советскэ залуушуул ба тэрэнэй авангард—Ленинско-Сталинска комсомол болбол социалистическэ гүрэнэйнгөө сэрэгэй ба экономическа хүсэ шадалые улам бүхэжүүлхэ хэрэгтэ бүхы советскэ залуушуулые хүтэлэн жолоодогшо хүсэн түгэс отряд, большевистскэ партиин үнэн туһалагшад болоно. «... Залуушуул—манай ерээдүй, манай этигэл найдабари гээшэ, нүхэдүүд. Залуушуул хадаа бидэниие, үбгэд хүгшэдые, халажа абаха ёһотой. Тэрэ болбол манай тугые хүсэд илалтада хүртэр абаашаха ёһотой».

(И. СТАЛИН).

Иимэ ехэ, иимэ хүндэтэй ба харюусалгатай зорилго манай залуу үеынхиндэ тудана. Эгээл иимэһээ коммунистическэ парти ба Советскэ Правительство болбол залуушуулда тон ехэ анхарал табина. Энээниинь советскэ залуушуул шэн зоригто ажалаараа харюусажа, эрдэм номдо үшөө эршэмтэйгээр һуража, Эхэ оронойнгоо хизаарлашагүй ехэ баялигые улам абьяастайгаар эдлэн болбосоруулжа харюулха ёһотой.

Эхэ ороной ба арадай интересүүд—манай залуушуулай түрүүшын зорилго. Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэлгэ, Ленин-Сталинай партида ба Советскэ Правительствода үнэн сэхэ байлга—советскэ залуушуулай үндэһэн зорилго мүн. Манай туйлаһан илалтанууд ба амжалтанууд агуу-ехэ гээшэ. Гэбэшье, советскэ залуушуулай үмэнэ тон ехэ зорилгонууд табигдана. Ажалай жаяг заршамые улам хатуужуулха, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа, энээгээрээ Эхэ оронойнгоо оборонно ба ажахын хүсэ шадалые улам бүхэжүүлхэ хэрэгтэ манай залуушуул өөһэдынгөө хүсэ шадалые үгэхэ үүргэтэй.

Эдиршүүлэй Уласхоорондын Үдэр мандаха болтогой!

Советскэ Информбюроһоо

Августын 31-эй оперативна мэдээн

Августын 31-эй туршада Алас Дурна зүгтэ шухала хубилалтанууд болоогүй.

Августын 30-да манай сэрэгүүдтэ 23.000 японско солдат ба офицер болон 20 генерал плендэ оробо.

СОВИНФОРМБЮРО.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ г-н М. И. Калининда

Генералиссимус Чан Кай-шиин эльгээһэн телеграмма

Хитад болон СССР-эй хоорондо хани барисаа ба союз байгуулха тухай Договорые Хитадай ба СССР-эй Правительствонуудай ратификацилһантай дашарамдуулан, бүхы оронойнгоо үмэнэһөө Танда халуун амаршалга хүргэхэ хубитай байнаб.

Хоёр оронуудаймнай баталһан энэ Договор манай оронуудай хоорондо бии байһан хуушанай заншал болоһон хани барисаание бүхэжүүлхэ үндэһэ һуури тодхоно, мүн Хитадай ба СССР-эй хоёр агуу-ехэ арадуудай бэе бэедээ туһалха ба харилсаатай байха ябадал хадаа Алас Дурна зүгтэ эб найрамдалые бата бэхи байлгажа, тэрээгээр бүхы дэлхэйн дээрэ амгалан тайбан байдалые зохёохо хэрэгтэ шэнэ түүхэтэ хуудаһа нээнэ, тиимэ хадань манай оронууд болон мүн тэрэшэлэн газар дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүд энээниие һайшааха бэзэ гэжэ сохом найданаб.

ЦЗЯН ЧЖУН-ЧЖЕН

Хитад Республикын Национальна Правительствын Президент г-н Цзян Чжун-чжендэ

Августын 14-дэ Москвада гар табигдажа батaлагдаһан хани барисаа ба союз байгуулха Договорые Хитад Республикын Правительствын ба СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ратификацилһанай дашарамда амаршалһанайтнай түлөө минии хүргэһэн баясхаланиие хүлеэн абыт гэжэ гуйнаб.

Хани барисаа ба союз байгуулха тухай Договор болон Хэлсээнүүд хадаа Советскэ Союз болон Хитад Республикын хоорондо хуушанай заншал болоһон хани барисааниие бэе-бэедээ туһалха үндэһэ һуури дээрэ ба манай оронуудай болоод, бүхы дэлхэйн демократическа оронуудай ашаг туһада улам саашань бүхэжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн туһа нэмэри болохо байна.

М. КАЛИНИН.

СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ господин Генералиссимус И. В. Сталинда

Генералиссимус Чан Кай-шиин эльгээһэн телеграмма

Бүхы дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ эб найрамдал гээшэ үнэнтэ зүб заршамаар һэргээн бодхоогдожо байһан мүнөө сагта Хитад ба СССР-эй хоорондо Хани барисаа ба Союз байгуулха тухай Договорые баталһан ябадал болбол угаа ехэ түүхэтэ удхатай событи болохо байна.

Хоёр оронуудай Правительствонуудай ратификацилһанай һүүлээр энэ Договор мүнөө хүсэндөө оробо гээшэ, тэрэнэй дашарамда Танда үнэн зүрхэнэй амаршалгые хүргэнэб.

Хани барисаа ба Союз байгуулха тухай энэ Договорой үндэһэ һуури дээрэ энээнһээ хойшо хоёр оронуудаймнай Правительствонууд Хитад ба СССР-эй хоёр агуу-ехэ арадуудай болон мүн тэрэшэлэн бүхы дэлхэйн арадуудай зол жаргалые зохёохо тушаа хамаг хүсэсэ гаргахын тулада бэе бэедээ этигэлсэхэ ба харилсан туһалалсаха эдибхи гаргажа шадаха юм гэһэн дүүрэн этигэлтэй байнаб.

ЦЗЯН ЧЖУН-ЧЖЕН.

Хитад Республикын Национальна Правительствын Президентдэ Генералиссимус Цзян Чжун-чжендэ

Августын 14-дэ гар табигдажа баталагдаһан Хитад ба СССР-эй хоорондохи Хани барисаа ба Союз байгуулха тухай Договор болон хэлсээнүүдые ратификацилһанай дашарамда амаршалһанайтнай түлөө Танда баясхалан хүргэнэб.

Энэ Договор ба хэлсээнүүд хадаа манай арадуудай жаргаха ба сэсэглэн һалбархын тулада Алас Дурна зүгтэ болон мүн тэрэшэлэн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал ба аюулгүй байдалые бүхэжүүлхын тулада СССР болон Хитадай хоорондо хани барисаае улам саашаа хүгжөөхын бата бэхи үндэһэ һуури болохо юм гэжэ сохом найданаб.

Г-н Президент, эдэ түүхэтэ документнүүдые ратификацилһанай дашарамда минии амаршалгые хүлеэн абыт гэжэ гуйнаб.

И. СТАЛИН.

СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар господин В. М. Молотовто

Хитад ба СССР-эй хоорондо Хани барисаа ба Союз байгуулха тухай Договорые хоёр оронуудайнгаа Правительствонуудай ратификацилһанай дашарамда, Таниие бүхы үнэн зүрхэнһөөн амаршалха хубитай байнаб.

Энэ Договорые ратификацилхатай сасуу Хитадай ба СССР-эй Правительствонуудай хоорондо бэе-бэедээ туһалалсаха ба хани барисаатай байха ябадал үдэрһөө үдэртэ улам бүхэжэжэ, Алас Дурна зүгтэ болон мүн тэрэшэлэн бүхы дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ амгалан тайбан байгуулалта хэхэ ба хамтаржа сэсэглэн һалбархын үндэһэ һуури болохонь лабтай.

ВАН ШИ-ЦЗЕ.

Хитад Республикын Гадаада Хэрэгүүдэй Министр господин Ван Ши-цзедэ

Танай амаршалгын түлөө болон Москвада хэлсээ хэхэдээ Танай хани һайнаар хандаһанай түлөө үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргөөд, Советскэ Союз болон Хитад Республикын хоорондо Хани барисаа ба Союз байгуулха тухай Договор болон тэрээнтэй хамта баталагдаһан хэлсээнүүдые ратификацилһанай дашарамда өөрынгөө зүгһөө Таниие амаршалнаб.

Хани һайн барисаатай байха ба бэе бэедээ туһалалсаха гэһэн зорилготой советско-китайска Договор ба хэлсээнүүд болбол Японии зүгһөө агресси хэхэ аргыень болюулхын тулада найдамтай зэмсэг болохо ба манай оронуудта болон мүн тэрэшэлэн эрхэ сүлөөдэ дуратай бүхы арадуудта эб найрамдал ба аюулгүй байдалые хангаха хэрэгтэ туһа хүргэхэ юм гэжэ бата найдаһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэб.

В. МОЛОТОВ.

И. В. Сталин Чехословакиин автомобильна ажаүйлэдбэриин хүдэлмэришэдэй профсоюзай делегацитай уулзаба

Августын 30-да СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ Генералиссимус И. В. Сталин болбол Чехословакиин автомобильна ажаүйлэдбэриин хүдэлмэришэдэй профсоюзай делегаци болохо—П. Проусек, Я. Добр, А. Краус, Е. Выгнанский, Е. Штепанек, Я. Ульрих, Я. Данда, Я. Вермировский, Я. Голечек ба М. Стрейчек гэгшэдтэй уулзаһан байна. Тус уулзалган дээрэ СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар В. М. Молотов, СССР-тэ һуугаа Чехословакиин хэрэгүүдтэ Этигэмжэтэ г-н Я. Гниздо ба ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ В. В. Кузнецов байлсаба.

Энэ делегаци болбол Генералиссимус И. В. Сталинда чехословацка хүдэлмэришэдэй бэлэг гэжэ Прагын заводууд дээрэ бүтээгдэһэн автомашина ба пражска автомобильна заводууд дээрэхи хүдэлмэриие харуулһан фотозурагуудтай альбом барюулһан байгаа.

Нүхэр Сталин болбол чехословацка хүдэлмэришэдтэ баясхалан хүргыт гэжэ тус делегациие гуйһан байна.

Чехословакиин автомобильна ажаүйлэдбэриин хүдэлмэришэдэй профсоюзай делегациин мэдүүлгэ

Августын 30-да Генералиссимус И. В. Сталинтай Чехословацка делегациин хүдэлмэришэдэй уулзаха үедэ тэрэниие хүтэлбэрилэгшэ П. Проусек гэгшэ делегациин үмэнэһөө иимэ мэдүүлгэ хэһэн байна гэбэл;

Агуу-ехэ Генералиссимус Сталин!

Мүнөө баярта үдэртэ аха дүү ород арадай орондо, Москвада, Таниие амаршалжа байнабди, тиихэдээ Тетрын заводой алба хаагшадай үмэнэһөө, Чехословацка Республикын хүдэлмэришэн ангиин үмэнэһөө, бүхы чехословацка арад зоной үмэнэһөө Таниие амаршалжа байнабди.

Хэрбээ Танай командалга доро дайлалдажа байһан илалта түгэлдэр Улаан Армиин бии байгаагүй юм һаань, манай арад зондо ба бүхы Европодо али тухай ехэ тодхор ушарха байһыень хүсэд мэдэрэн байжа, Танай бэеын үмэнэ ба Танай бүтээһэн үйлэ хэрэгэй үмэнэ тархяа дохижо сүгэдэнэбди. Улаан Арми болон манай славянска аха дүүнэр хадаа хүндэтэ Эхэ оронииемнай нацистска булимтарагшадһаа сүлөөлһэн ба бидэнэр бүгэдые сүлөөлэхэ, манай орондо амгалан тайбан байдалые хангаха хэрэгтэ эрид шууд туһалһан ба хүдэлмэришэн ангиин сэнгэлиг ажалаа дахяад һэргээхэ арга олгоһон байха юм.

Шэнэ ажал хэжэ дахяад эхилһэнэймнай гэршэ хадаа манай бүтээжэ байһан үйлэ хэрэгүүд болоно, тиин манай заводуудай алба хаагшад болбол сүлөөлэгдэһэн Эсэгэ оронойнгоо газар дээрэ бүтээгдэһэн түрүүшын автомашинануудай нэгыень Генералиссимус Сталин, Танда бэлэг болгон үгэхэ гэжэ шиидхэһэн байна, тиигэжэ манай заводой алба хаагшад болон бүхы чехословацка арад зон Танда ба танай арад зондо угаа сэдьхэлтэй һайнаар хандадаг байһан мэдэрэлээ элирхэйлхэ гэһэн байна.

Энэ машиные зоримгойгоор зохёоһон ушар хадаа чехословацка хүнүүдэй гараар ба ухаанаар бүтээһэн хэрэг мүн, тиин бидэнэр хариин гүрэнэй эрхим машинатай һорилсохо болоо юм һаа, энэ машина эгээн хатуу шалгалтые тэсэжэ гараха ба манай хэһэн ажалые нэрэтэй-түрэтэйгөөр харуулха бэзэ гэжэ сохом найданабди.

Иимэ ушар болоод байһан хадань, би болбол шэнэ ажабайдалай баяртайгаар эхилһэниие харуулхын тулада, манай заводууд дээрэ хүдэлмэриин үедэ абтаһан зурагуудтай ба албахаагшадай зорюулгагай альбомые Танда дамжуулан барюулхамни гээшэ. (ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иволгын аймагай Мартын 8-най нэрэмжэтэ колхоз таряагаа сохижо байна. Тус колхоз заготзерногой пунктда 400 шахуу центнер таряа оруулаа.

А. Поповой фото.

Намарай тарилгые шамдуулха

Республикын колхозууд таряахуряалгые түргэн ба эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые болзорһоо урид дүүргэхын, намарай тарилгые агротехническэ эгээл һайн болзорнуудта үнгэргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ баранда оролсожо, бодото уялганууды абаба.

Хүдөө ажалай эгээл харюусалгатай хүдэлмэринүүдэй нэгэн—таряахуряалга, гүрэндэ тушаалга түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Энэ хадаа хэнэйшье мэдэһээр намарай сагай бусад шухала хүдэлмэринүүдтэй зэргэшэжэ ябаха болоно. Мүнөө колхозууд үбһэхуряалгаяа үргэлжэлүүлһээр. Намарай тарилга хэхэ хаһа болзор тулажа ерэнхэй. Хэрбээ энэ үедэ намарай тарилга хэжэ шадаагүй һаа ерэхэ жэлдэ ехэхэн хохидолдо орохомнай мэдээжэ. Агротехническэ эрхим болзорнуудта хэгдэһэн намарай тарилга—1946 ондо үндэр ургаса хуряан абаха бата бэхи үндэһэ һуури мүн.

Дайн сэрэгэй дүүрэжэ амгалан тайбан сагай дахяад мандажа байһан үедэ таряан гээшэ ороной обороны хүсэ шадалые улам хүгжүүлхэ, ажалшадые материальнаар хангаха хэрэгтэ тусгаар удхашанартай байна.

Гэбэшье, республикын диилэнхи аймагууд ургаса хуряалгада ороһонһоо хойшо намарай тарилгын урда тээхи газарай элдүүрилгэ хэхэеэ болишоһон байха юм. Энэ болбол полевой шухала хүдэлмэринүүдые нэгэн доро үнгэргэхөөр ажалаа эмхидхэжэ шадаагүй ябадалһаа болоно.

Намарай тарилгые эрхим болзорнуудта хэжэ үрьдингүй унжагайруулжа байһан баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, урда жэлнүүдэй алдуунууд олонхи колхозуудаар дахяад дабтагдажа байһыень гэршэлжэ үгэнэ.

Энэ тарилгые эгээл ехээр хэхэ түсэбтэй Мухаршэбэрэй аймаг аяар мүнөө хүртэр юушье хээгүй байһаар. Тэрэшэлэн Заиграйн, Кударын, Хэжэнгын, Хориин, Бичурын, Зэдын аймагууд намарай тарилга хаһа соонь үнгэргэхэ тушаа ямаршье хэмжээнүүдые абанагүй.

Намарай тарилгые унжагайруулан һаатуулжа байһан ябадалта хаа-хаанагүй эсэс табигдаха ёһотой. Республикын колхоз, машинно-тракторна станци бүхэн таряа хадалга, һүрилэлгэ, сохилго болон гүрэндэ тушаалгануудые түргэн темпээр үнгэргэхэтэеэ хамта, намарай тарилгын гүрэнэй түсэб саг соонь эрхим шанартайгаар дүүргэхэ уялгатай.

Һаяхан, ВКП(б)-гэй обкомой бюро «Республикын колхозуудаар намарай тарилгын хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан тухай» асуудал зүбшэн хэлсээд, энэ хүдэлмэриие шангадхаха бүхы хэмжээнүүдые хараалхыень БМАССР-эй Наркомзем, ВКП(б)-гэй айком ба аймгүйсэдкомуудые уялгалһан байна. Аймагуудтахи партийна, советскэ, газартаряалангай органууд энэ тогтоолой эрилтын ёһоор намарай тарилгые сентябриин 10-да дүүргэхэ ябадал хангахын тулада колхоз, МТС-үүдэй трактор, машина зүдхэхэ хүсые дүүрэн элсүүлхэ зорилготой. Мүн колхоз бүхэндэ намарай тарилгын үдэр бүриин шанга графиг байгуулжа, тэрэниие заатагүй һайн шанартайгаар дүүргүүлхэ ябадал зайлашагүй.

Намарай тарилгын культурануудые эрхим үрһөөр тариха, газарынь агротехническэ заабариин ёһоор элдүүрилхэ мэтын хүдэлмэринүүдэй түлөө агрономууд харюусаха зэргэтэй. Энэ тарилгын дүүрэтэгүй байхада агроном болбол полиһоо холодохо ёһогүй. Тэдэнэр колхозниигуудай үдэр бүриин хүдэлмэридэ бодото туһаламжа ба хүтэлбэри үзүүлэн, хүлөө нютагуудаар агротехникын заабариие үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилготой.

Партийна, советскэ, газартаряалангай орган ба колхоз, МТС-үүд намарай тарилгые оройтуулдаг урда жэлнүүдэй алдуунуудые дабтангүй энэ хүдэлмэриин ябасые эрид шангадхаха болоно. Намарай тарилгые оройтуулан унжагайруулжа, тэрэниие муугаар элдүүрилһэн газар дээрэ тариха ябадалнууд энэ жэлдэ тэсэшэгүй. Урда жэлнүүдэй дүн дээрэһээ харахада оройтуулжа ба хангалтагүйгөөр элдүүрилэгдэһэн газар дээрэ таригдаһан намарай культуранууд хүсэд хүгжэнгүй саһан доро булагдадаг дээрэһээ үбэлые муугаар дабажа, үндэр ургаса үгэдэггүй байна.

Таряахуряалга түргэн дүүргэжэ, гүрэнтэйгөө саг соонь тоосохын түлөө Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөнэй шанга эршэтэйгээр дэлгэржэ байһан энэ үедэ намарай тарилгые түргэн темпэтэйгээр ябуулжа, колхоз бүхэн гүрэнэй түсэб хаһа соонь дүүргэхэ байна.

Нүхэд колхозниигууд ба МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд намарай тарилгые түргэн ба һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, ерэхэ жэлдэ үндэр ургаса хурлаха бата бэхи һуури табия.

Гүрэнтэйгөө саг соонь тоосоно

ЗАИГРАЕВО. (Телефоноор абтаба) «Улаан Эрхириг» колхоз энэ жэлдэ бараг һайн таряа ургуулаа. Тиигээд байхадаа эндэхид ургаса хуряалгые агротехническэ богони болзор соо үнгэргэжэ, гүрэнтэйгөө түргэн тоосохын түлөө Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Тус колхоз август соо 200 центнер тушаахын орондо 260 центнер оруулжа түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. Мүнөө «Улаан Эрхиригэйхид тушаалгаяа һаяар дүүргэхэнь.

Аймагай колхозуудта хандалга гаргаба

БИЧУРА. (Телефоноор абтаба). Круминай нэрэмжэтэ артелиин члэнүүд мухаршэбэрэйхидэй хандалгада харюу болгон 1839 гектар таряагаа 20 үдэр соо хуряаха, хүдэлмэриин хүсэ абаха бүхы колхозниигуудаа поли дээрэ гаргажа, хүн бүхэнэй нормоёо дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ ябадал хангаха, хадалга, һүрилэлгэ, сохилгын дунда забһар гаргахагүй эрхим шанарай түлөө эрид шангаар тэмсэхэ, октябриин 1 хүртэр гүрэндэ таряа тушааха, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натуротүлбэринүүдэй түсэбүүдые дүүргэхэ, намарай нар хахалха, намарай тарилга хэхэ хүдэлмэринүүдые хаһа болзор соонь һайн шанартайгаар дүүргэхэ мэтын социалистическэ уялгануудые абаад аймагай бүхы колхозуудта хандалга гаргажа мүрысөөндэ уриһан байна.

Тиин, тус колхозойхид абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө таряахуряалгын бүхы хүдэлмэринүүдые хурдан темпээр ябуулжа байха юм. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр энэ колхоз 700 шахуу гектар хуряаһан, гүрэндэ олохон центнер шэнэ таряа тушааһан байна.

Таряахуряалгада ябажа байһан олоншог колхозниигууд байгуулагдаһан нормонуудаа һайн шанартайгаар үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Гар хажууршан Чижикова гэгшэ үдэрэй 1,20 га хүртэр һайн шанартайгаар сабшана. Таряа боогшо Ефимова баһал үндэр бүтээсэтэйгээр ажалладаг юм. Окино-Ключевскэ машинно-тракторна станциин комбайнер нүхэр Судомойкина Саянтынхидай уряалда харюу болгон үйлэдбэриин үндэр бүтээсэ ба эрхим шанар туйлахын түлөө унаһан малгайгаа абангүйгөөр тэмсэжэ ябана.

Ургаса хуряалга ба гүрэндэ таряа тушаалгые богони болзор соо дүүргэхын зорилгоор, Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ үргэн далайсатайгаар оролсожо, аймагай бүхы колхозуудые уряалһан Круминай нэрэмжэтэ артелиинхид абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байһаниинь эли тодоор харагдана.

Е. КУПРАШ.

СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб

Большевистскэ партиин Центральна Комитет ба СССР-эй Арадай Комиссарнарай Совет болбол гүрэнтүрын гүнзэгы шухала удхатай шиидхэбэри гаргаба. ВКП(б)-гэй ЦК ба СССР-эй Совнарком шэнэ табанжэлэй түсэб—1946—1950 онуудта Советскэ Союзай арадай ажахы болон түмэр замай транспортые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ түсэбые наркомадуудтай болон союзна республиканuудтай хамгаржа зохёохыень СССР-эй Госпланда даалгаһан байгаа. Августын 19-дэ «Правдада» тунхаглагдаһан энэ мэдээсэлые бүхы советскэ патриодууд Эхэ оронойнгоо түлөө омгорхохо сэдьхэлтэйгээр угтаба. Республиканууд ба областьнуудта дүрбэдэхи табанжэлэй түсэбтэ бэлдэхэ практическа хүдэлмэри эхилээ. Агуухэ Сталинай ударидажа байһан манай Эсэгэ орон дайнай хэсүү хүндэ туршалгануудые илажа гараад, мүнөө социалистическэ байгуулалтын гайхамшаг ехэ шэнэ программые бэелүүлхээр бэлдэжэ байна гээшэ. Хүсэн түгэс социалистическэ гүрэмнай өөрынгөө үйлэдбэриин хүсэнүүдые, өөрынгөө культура болбосоролые түргэнөөр һэргээн бодхоохо ба шэнээр бадаруулха энэ амгалан байгуулалтын үедэ оробо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайн соогуур гансахан манай зэбсэгтэ хүсэнүүд бэшэ, мүн советскэ экономическа системэшье али бүхы талаараа туршалгада орожо гараа. Большевистскэ партиин хүтэлбэрилхы ба зоригжуулхы ажал ябуулһан, тэрэнэй политикань сэсэмэргэн байһан, партиин ба арадуудай вождь нүхэр Сталинай гениальна хёрхо хурса байһан хадань, манай орон үхэжэ хосорхо ябадалһаа абарагдаба. Манай оронийе гээгдэнхэй байһыень түрүү болгоһон, аграрнаһаа индустриальна болгоһон, техническэ шадал багатай байһыень хүсэн түгэс индустриальна колхозно держава болгоһон сталинска табанжэлнүүд хадаа социалистическэ гүрэнэй экономическа талаар бэеэ даанхай ба диилдэшэгүй ехэ оборонын хүсэтэй болгожо хангаһан байгаа.

Арбан зургаан жэлэй саада тээ большевигүүдэй парти болбол социализм байгуулха алдарта түрүүшын табанжэлэй түсэбые баталжа абаа һэн. «Табанжэлэй гол зорилгонь юун байгааб гэхэдэ гансал ажаүйлэдбэриие бэшэ, мүн транспортыешье, хүдөө ажалыешье социализмын бааза дээрэ һайса зэбсэгжүүлжэ ба шэнэдхэн байгуулжа шадаха тиимэ индустрипе манай орондо байгуулха гэһэн юм»—гэжэ, нүхэр Сталин зааһан байна. Дам саашаа нүхэр Сталинай заажа хэлэһээр хада: «Табанжэлэй түсэбэй зорилгонь юун байгааб гэхэдэ газаа талаһаа сэрэгэй интервенци хэхэ гэһэн али бүхы ба элдэбын һэдэлгэнүүдтэ, мүн газаа талаһаан сэрэгээр добтолго хэхэ гэһэн али бүхы ба элдэбын һэдэлгэнүүдтэ эрид шанга сохилто үгэхэ ябадалые эмхидхэхэ арга олгохоор оронойнгоо оборонын хүсэ шадалые эгээ ехээр дэбжүүлхын тулада шухала хэрэгтэй хамаг бүхы техническэ ба экономическа дүхэм нүхэсэлнүүдые орон дотор бии болгохо гэһэн юм».

Түрүүшын сталинска табанжэл болбол советскэ арад зоной баатарлиг ажал хэһэн дээрэһээ, болзорһоон түрүүн, дүрбэн жэл гурбан һарын турша соо дүүргэгдээ бэлэй. «Энэ хадаа СССР-эй хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай туйлай ехэ, бүхы дэлхэйдэ түүхэтэй илалта болоһон байна». («ВКП(б)-гэй историин хуряангы курс»).

Хоёрдохи сталинска табанжэлэй зорилгонуудынь түрүүшын табанжэлэй зорилгонуудта орходоо, бүри гайхамшаг ехэ байһан юм. Теэд тэрэньшье болзорһоо түрүүн дүүргэгдээ һэн. Хоёрдохи табанжэлэй эсэс багта, СССР-эй ажаүйлэдбэри хадаа 1913 оной сэрэгэй урда тээхи үеынхитэй сасуулбал долоо дахинһаа үлүү ургаһан байгаа. Шэнэ техническэ үндэһэ һуури дээрэ ажаүйлэдбэри ба хүдөө ажалые шэнэдхэн байгуулха ябадал дүүргэгдэһэн байна. Манай орон болбол хүдэлмэришэд ба таряашадай материальна болон культурна хэмжээеынь улам саашадаа дээшэлүүлхэ үргэн ехэ программые бэелүүлбэ.

Гурбадахи табанжэлэй , эхилхэ багта манай орон ажаүйлэдбэриие ба газартаряалангые шэнэ техникээр зэбсэгжүүлхын талаар бусад ондоо ямаршье гүрэнтэй сасуулбал үлэмжэ ехээр түрүүлжэ гараһан байгаа. Манай ажаүйлэдбэриин үргалтын темп ба ажаүйлэдбэриин техникын талаар бидэнэр гол ехэ капиталистическа оронуудые хүсөөд, тэдэнһээ түрүүлжэ гараһан байнабди. Гурбадахи табанжэлэй түсэбые дүүргэхын тулада Советскэ Союзай арадуудай гайхамшаг ехэ зоригтойгоор ажаллажа байһан сагта, дайн сэрэг манда тохёолдоһон байна. Гитлеровскэ Германи манайда муу мэхэтэйгээр добтолоод байхадаа, сталинска табанжэлнүүдэй үедэ диилдэшэгүй хэрэм болоһон хүсэн түгэс социализмын оронтой тулажа оробо. СССР-тэ эсэргүү дайн хэхэдээ Европодо эзэмдэһэн хэдэн арбаад оронуудһаа буляан абаһан ресурсые Германиин хэрэглэһэн байгаашье һаань, Советскэ Союз сэрэгэйшье талаар, мүн экономическа талааршье дайсанаа даража илаба. Социализмын орон гээшэ дайнай үеын хэсүү бэрхэ байдалда өөрынгөө оборонын индустриин продукциие олон дахин ехэ болгожо ба германска империализмые хяа һамна сохёод диилэжэ шадаһан байна.

Мүнөө дайн сэрэг үнгэрөө. Гитлеровскэ Германиин үй бута сохигдоһоной удаа тээ тэрэнэй союзник болохо—японско агрессоршье хяа һамна сохигдонхой. Оромнай энхэ амгалан байгуулалтада бусажа ерэбэ. Бидэнэр томо томо электростанци, заводууд, шахтнуудые һэргээн бодхоожо ба шэнээр барижа эхилээбди, тиигээд байхадаа нэгэ жэлэй түсэбэй хэмжээһээ хэтэрхэ тиимэ ехэ барилгын зорилгонуудые шиидхэхэ шухала. Немецүүдэй һандаргаһан ажаүйлэдбэриин ба хүдөө-ажалай бүхэли районуудые һэргээн бодхоохын тулада ба мүн тэрэшэлэн арадай ажахые саашадаа хүгжөөхын тулада, хэдэн олон жэлэй түсэб-түлэблэлгэтэй байха хэрэгтэй. Тиимэ хадань, СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ шэнэ табанжэлэй түсэб бии болгохо шухала болоно. Германиие дараһан манай илалтын үдэрнүүдтэ нүхэр Сталин болбол дайн сэрэгээр ушаруулагдаһан шархануудые түргэнөөр эдэгээгты, мүн советскэ гүрэнэйнгөө хүсэ шадалые улам ехэ болгогты гэжэ арад зоноо уряалһан байгаа. Нүхэр Сталинай табиһан энэ түүхэтэ зорилго болбол мүн шэнэ табанжэлэй түсэб зохёоходошье гол шухала директивэ боложо үгэхэ байна. ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба СССР-эй Совнаркомой мэдээсэл соо хэлэгдэһээр хадаа «немецкэ эзэмдэлгэдэ ороһон СССР-эй районуудай арадай ажахые хүсэд һэргээн бодхоохо. СССР-эй бүхы районуудай арадай ажахые дайнай һүүлээр шэнэдхэн байгуулха ба улам саашань хүгжөөхэ ябадалые тэрэ табанжэлэй түсэб соо анхаралдаа абажа хараалха байна, тиигээд байхадань, СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын дайнай урда тээхи хэмжээһээ нилээд үлүү гарагдаха зэргэтэй».

Дайнай урда тээ советскэ экономико үндэр дээдэ хэмжээдэ гараһан байгаа. 1940 ондо СССР-эй ажаүйлэдбэриин продукци 137 хахад миллиард түхэриг боложо, гурбадахи табанжэлэй 3 жэл соо 41 процент нэмэһэн байгаа. Ороохэто культурануудай продукци 7,3 миллиард тухай пууд болоһон юм. Оромнай домна, шахта, заводуудые хойно хойноһоонь һубарюулан бүтээгээд, хүдэлгэжэ байгаа. Үйлэдбэриин зэмсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга ба мүн эд хэрэглэхэ зэмсэг бүтээлгэшье хэлбэрилтэгүй ургажа байба. Шэнэ табанжэл хадаа ажахын талаар дайнай урда тээхи үндэр дээдэ хэмжээдэ хүрэхэһөө байтагай, харин тэрэниие нилээд үлүү гараха гэһэн боломожолготой.

Дайнай дүүрэһэн хойно энхэ амгалан байгуулалта хэхэ үндэһэ һуури бүри дайн сэрэг сооруур тодхогдожо байгаа. Дайнай үедэ манай орон хэдэн зуугаад шэнэ шэнэ заводууд, фабриканууд, шахтнууд, электрическэ станцинууд, түмэр харгынуудые барижа ургэлжэлүүлбэ. 1944—1945 онуудта капитальна хүдэлмэринүүдэй хэмжээнь дайнай урда тээхи хэмжээдэ дутэлһэн байгаа. «Немецкэ эзэмдэлгэһээ сүлөөлэгдэһэн районуудта ажалые һэргээн бодхоохо зайлашагүй хэмжээнүүд тухай» СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй түүхэтэ шиидхэбэри гараһанай һүүлээр немецкэ булимтарагшадай һандаргаһан ажалые һэргээн бодхоохо хүдэлмэри ябуулагдаа: Энэ һандаргагдаһан ажал ерэхэ табанжэл соо хүсэд һэргээн бодхоогдохо ёһотой ба бодхоогдохошье байнал!

Советскэ байгуулалта болбол 1941 оной зун ба намар манай амгалан сагай экономикые сэрэгэй янзаар түргэнөөр табиха ябадалые хангаба. Ажахын советскэ системын аша туһань хадаа манай экономикые сэрэгэйхиһээ амгалак сагай замда богонихон болзор соо эмхитэйгээр ба түсэбэй ёһоор оруулха арга олгоно. Дайнай дүүрэхэдэ улад зон олоороо ажалгүй боложо бусад ондоо гүрэнүүдтэ тохёолдодог бэрхэшээлнүүд манай социалистическэ экономикодо үзэгдэхэгүй байна. Социалистическэ системэ гээшэ кризис ба ажалгүйдэлгэһөө хагасанхай. Советскэ ажал түсэбэй ёһоор хүгжэжэ байһан ба хүгжэхэшье болоно. Дайнай дүүрэһэн хойно СССР болбол өөрынгөө ажалые хэлбэрилтэгүйгөөр дэбжүүлхын тулада хэмжээлэшэгүй ехэ аргатай болохо байна. Дайнай үедэ угаа ехэ техническэ ба эмхидхэлэй дүй дүршэлтэй болообди, тэрэниие бидэнэр сэрэгэй дүүрэһэн хойно экономикые хурданаар хүгжөөхын тулада хэрэглэжэ шадахамнай лабтай. Дайн сэрэгые илалта түгэлдэрөөр дүүргэһэнэй дашарамда, оборонно ажаүйлэдбэриин нилээд ехэ хубинь гражданска продукци бүтээн гаргахаар сүлөөтэй болохонь. Жэшээнь, манай түрүү артиллерийскэ заводууд нефтяной түхеэрэлгые бүтээхэ ажалда зарим хүсэеэ табижа үүсхэл гаргаад байна.

Шэнэ табанжэлэй түсэб болбол дайнай үедэ Казахстанда, Узбекстанда, Закавказиин республиканuудта түйлагдаһан индустриин нилээд ехэ ургалтые хараадаа абаха байна. Оронoй урда ба баруун районуудай ажалые һэргээн бодхоохо ябадал Уралай, Сибириин ба СССР-эй Центральна областьнуудай дайнай үедэ ургаһан ажахые түшэг тулгуури болгохо ушартай. Дүрбэдэхи табанжэлэй түсэб соо залуухан советскэ республиканuуд болохо—Латвиин, Литвын, Эстониин, Молдавиин урган мантаһан ажахы нилээд ехэ үүргэтэй байха болоно. Шэнэ табанжэлэй үедэ мүн нютагай республиканска ажаүйлэдбэришье үргэнөөр хүгжэхэ юм.

Сталинска табанжэлнүүд хадаа гансал ажахын байгуулалтын бэшэ, мүн СССР-эй арадуудай материально-культурна ажаһуудалые хэлбэрилтэгүйгөөр дэбжүүлхэ программа болодог бэлэй. Тиин дайнай үедэшье манай парти ба правительство ажалшадай ажаһуудалай услови тухай саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргажа байба. Шэнэ табанжэл хадаа арад зоной материальна ажабайдал ба культура болбосоролые улам саашань ургуулха байна. Илангаяа немецкэ эзэмдэлгэһээ сүлөөлэгдэһэн районуудта, мүн тэрэшэлэн дайнай үедэ нилээд ехээр ургаһан Зүүн зүгтэхи индустриальна центрнүүдтэ гэр байрануудые барихын талаар бидэнэй үмэнэ ехэхэн зорилгонууд табигданхай.

Урдань дайн сэрэгээр һандаргагдаһан ажалаа һэргээхэдэнь гүрэнүүдтэ хэдэн арбаад жэл хэрэгтэй болодог һэн. Советскэ газар дээрэ фашистска хэрзэгы золигуудай хэһэн хооһоруулалта юунтэйшье сасуулхын аргагүй. Эзэмдэлгэдэ ороһон угаа ехэ газар нютагуудта немецүүд болбол хэдэн үеын үедэ хүнүүдэй хэжэ байһан ажалайнь үрые һандаргажа хаяа. Хэрбээ хаанта Росси гээшэ тиимэ хохидолдо ороһон байгаа юм хадаа, эртэ урдын ядуу байдалда ороxo бэлэй. Теэд манай хүсэн түгэс социалистическэ держава хадаа табанжэлэй турша соо сүлөөлэгдэһэн районуудай ажалые хүсэд һэргээн бодхоохо, дайнай хүндэ хүшэр шархые эдэгээхэһээ байтагай, харин СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын дайнай урда тээхи хэмжээһээ нилээд үлүү гараха гэһэн гайхамшаг һайхан зорилго урдаа табина гээшэ!

Эгээ иимэ дээрэһээ, шэнэ табанжэлэй түсэбые бэлдэжэ байһан тухай мэдээсэл советскэ хүн бүхэнэй урма зоригыень бадаруулна, тэрэнэй хүсыень нэмээнэ, Эхэ оронойнгоо үзэгдөөгүй ехээр дэбжэхэ үргэн түсэб-түлэблэлгэнүүдые һайшааха баяр түрүүлнэ.

Шэнэ табан жэл болбол манай арад зоной уг заяанай һанажа байһан хүсэлэниие, социалистическэ Эхэ оронойнгоо шэнээр сэсэглэн һалбархын түлөө тэдэнэй шэн зоригтойгоор ажаллахаар бэлэн байһыень элирхэйлэн харуулна. Шэнэ табанжэл хадаа манай ороной гениальна шэнэдхэн байгуулагша агуухэ Сталинай идейнүүдээр нэбтэрэнхэй байха, агуухэ Сталинай сэсэмэргэн хүтэлбэри доро ябажа, Советскэ Союзай арадууд дайгаа даража, бүхы дэлхэйдэ түүхэтэй илалта түйлаһан ба мүнөө амгалан сагай байгуулалтада шэнэ шэнэ илалтануудые түйлахань лабтай.

(Августын 30-ай «Правдын» түрүү бэшэг).

Боецүүд үнгэрһэн үдэрнүүдээ һанажа байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Керчидэ Митридат гэжэ хада уула дээрэ штурмада хабаадалсаһан мичман Николай Васильевич Мышегребов (баруун гарһаа) немецко-фашистска эзэмдэгшэдһээ Митридат гэжэ уулые хайшан гэжэ буляажа абаһан тухайгаа улаан флотецүүдтэ хөөрэжэ байна.

В. Байдаловай фото (ТАСС-эй фотохронико).

Улан-Удын ПВРЗ-гэй паровоз хабсаралгын цехын комплекснэ бригадын бригадир Ленинэй орденоор шагнагдаһан нүхэр Музыка.

А. Поповой фото.

В. Ардов.

Коридор соохи уулзалган

Нэгэ ехэ городто. Ажалшадай райсоведэй гэр соохи коридор. Хүлеэгээшэдэй һуудаг модон диван. «Ажалшадай районно Совдэй исполкомой түрүүлэгшэ» гэжэ гаршагтай үүдэн.

Үүдэн нээгдэжэ, түрүүлэгшэ өөрөө гаража ерэнэ. Нилээн наһатай болоһон хүн, урдань хара хүдэлмэришэн ябаһан хэбэртэй. Үбсүүндээ Улаан Тугай ордентой.

Түрүүлэгшэ (гэдэргээ эрьежэ, комнатаруу оглон хэлэнэ). Хүнэй ерээ һаа, намайе 15 минута болоод ерэхэ гээрэйгты. Кабинедым бүшье хаагаарайт... Юу? (Бага дүтэлэн). Аа... тэрэ хэрэг тушаа минии зүгһөө саарһа бэшээрэйгты. Теэ. Теэ. Райисполкомой түрүүлэгшэ гурбан хоногой болзор үгэхэ... гэхэшэлэн. Зай, би ябааб.

(Түрүүлэгшэ гаража ошоно. Уданшьегүй гвардеец-офицер орожо ерэнэ. Үбсүүндээ гурбан ордентой, гвардиин знактай, гараа патруушхалһан. Офицер үүдэ нээжэ асууна).

Офицер. Райисполкомой түрүүлэгшэтэй мүнөөдэр уулзажа болохо ха гү? Арбан таба минута болоод?.. Болохо, яаха һэм. Хүлеэхэб.

(Офицер диван дээрэ һуужа ехэл хашарһан янзатай хүлеэнэ. Түрүүлэгшэ бусажа ерэнэ. Офицерэй хажууғаар гарахадаа, урдань зогсожо).

Түрүүлэгшэ. Нүхэр, хэниие хүлеэгээб та?

Офицер. Ехэхэн амитаниие хүлеэжэ байнаб: Райисполкомой түрүүлэгшые, өөрыень... Та баһа тэрэнэй кабинедтэ орохо хүсэлтэй гүт?

Түрүүлэгшэ. Аһа, харин тиимэ...

Офицер. Тиибэл наашаа һуугты. Хоёрдохи болохот.

Түрүүлэгшэ. (Һууна). Болохо, яаха һэм һуухада тантай...

Офицер. Та баһа гомодол барижа ерээ гүт?

Түрүүлэгшэ. Та гомодолтой ерээ юм аал та?

Офицер. Һуралган юун байхаб. Тэрэгүйдэ би тэрээниие хүлеэжэ эндэ һууха аал би?

Түрүүлэгшэ. Теэд хэниие гомодожо ерэһэн байгаа хабта?

Офицер. (Хүйтөөр энеэбхилэн). Эндэ минии эхые хашажа хабшажа амар заяа үзүүлнэгүйл.

Түрүүлэгшэ. Ямар хашалта, хэн үзүүлнэб?

Офицер. Би хадаа хүгшэ наһан болоһон эхэтэй хүн би. Ухи хүбүүдынь бидэнэр булта фронт дээрэбди. Хүгшэншье дүрбэн аттестадаар мүнгэ абаад, дайнай дүүрэхые хүлеэгээд амар һуухадань болохо юм һаабза. Үгы даа! Нэгэ бузар амитан байрынь буляаха гэжэ амар заяа үзүүлхээ болёо гэнэл.

... «Известия» соо тээсэгэн ябаа һэн, эгээл тэрээн шэнги. Уншаа һэн гүт, тэрэ фельетон?

Түрүүлэгшэ. Тиимэшэг юумэ ябаа гээшэ һэн ха. Теэд, хэн гээшэб тэрэ бузар амитантнай?

Офицер. Управдом хаюм. Манай гэр Соведэй мэдэлдэ юм.

Түрүүлэгшэ. Теэд, яанаб тэрэ управдомтнай.

Офицер. Минии эхые ондоо байрада, бага аад, харанхы байрада оро гэжэ албаданал, энэ байратнай Райсоведтэ хэрэгтэй болоо гэнэ.

Түрүүлэгшэ. Һаял дуулажа байнаб.

Офицер. Юун тухай.

Түрүүлэгшэ. Райсовет танай эхын комнатада дуратай гэжэ.

Офицер. Та хаанаһаа дуулахатнай ха һэм. Өөрөө райсоведтэ хүдэлдэггүй хаюм та.

Түрүүлэгшэ. Һэн... тээ... Зүб даа...

Офицер. Харин даа. Тиигээд управдомынь баһа нэгэ хүүли дурдадаг юм ха.

Түрүүлэгшэ. Тиигэнгүй яаха һэм... Теэд, та энээн тухайгаа мэдүүлгэ бэшээ гүт?

Офицер. Бэшээ даа. Энэ байна. (Саарһануудаа харуулна). Эндэ бүхы справкануудыень хабсаруулһан байнаб.

Түрүүлэгшэ. Хаража болохо гү? (Саарһануудынь абаад уншана).

(Офицер һууриһаа бодожо үүдэндэ ошоно).

Офицер. (Үүдэ уруу шагаан). Ерэхэ үды гээшэ гү? Танай түрүүлэгшэ? юу?.. Аһа...

Түрүүлэгшэ. Нээрээшье юун гэһэн бузар ябадал бэ... (Ручкаа гаргажа саарһан дээрэнь резолюци табина).

(Офицер диван дээрээ бусажа ерэнэ)

Түрүүлэгшэ. Уншааб, һайн даа. (Саарһануудынь бусаана).

Офицер. (Саарһануудаа харангүй бусаан абана). Хашартараа хүлеэбэб...

Түрүүлэгшэ. Юун гэнэб танда, түрүүлэгшэ бусаха болоо гэнэ гү?

Офицер. Баһа арбан таба минута болоод морилхо гэжэ хэлэбэл...

Түрүүлэгшэ. Та таниха гүт, түрүүлэгшые?

Офицер. Үгы. Ерэхэдэнь харахат: заабол нэгэ иимэ бюрократ ёһотой...

Түрүүлэгшэ. Оо!... Нээрээ гү?

Офицер. Харахаяал харахат. Тэрэгүйдэ юундэ управдомтой хамтаржа минии эжын байра буляахаа һанаха һэм?

Түрүүлэгшэ. Тэрэ хэрэг тухай өөрөө мэдээгүй ябаа һаа яаха гээшэб?

Офицер. Тиибэл—ёһотойл дэмы табиһан дээһэн гээшэ ааб даа, хамар дороо байһан юумэ харахагүй.

Түрүүлэгшэ. Теэд хамар доронь бүхэли район байна хаюм... Нэгэ управдомые харантьегүй гарашажа магад лэ...

Офицер.. Харин... тиимэшье магад юм ааб даа.

Түрүүлэгшэ. Теэд, манай түрүүлэгшэ бюрократ юм аа гү, бэшэ гү, бидэ энэ дары харахабди. Харин та хараанинь гвардеец хаяат?

Офицер. Тиимэ гвардиин капитан.

Түрүүлэгшэ. Хаана гварди болоһон байгааб та?

Офицер. Сталинградта манай дивизидэ гварди нэрэ олгоо һэн, улицын дайнай түлөө.

Түрүүлэгшэ. Орденуудыешье тэндэ абаа гүт?

Офицер. Тэндэшье, һүүлдэнь баһа... Таашье Улаан Тугай ордентой байнат, нүхэр.

Түрүүлэгшэ. Байха.

Офицер. Та баһа гвардеец бэшэ хаяат?

Түрүүлэгшэ. Шахуу.

Офицер. Ягаад шахуу гэжэ?

Түрүүлэгшэ. Би—улаангвардеец байгааб.

Офицер. Оо!

Түрүүлэгшэ. Бишни Октябрьска Революцида ябалдаад үзэһэн байхаб.

Офицер. Хорин долоон жэлэй урда.

Түрүүлэгшэ. Зүб даа, хорин долоон жэл үнгэрөө. Тиихэ сагташье бидэнэр Москва соо сагаантанаар улицын дай хэдэг байгаабди. Арад зоной зол жаргалай түлөө, эрхэ сүлөөгэй түлөө ехэхэн лэ шуһан адхарһан юм гээшэ даа... Мүнөөшье һананаб, нэгэ гэрэй доодо дабхарые эзэлбэ гээшэбди, дээдэ дабхартань сагаан юнкернүүд һуугаад бү һалыш...

Офицер. Тиихэдэнь, потологынь сэхэ харуулаад лэ пулемётдожо гараха хэрэгтэй байгаабшуу.

Түрүүлэгшэ. Тиигэжэл гараабди. Пулемёт оломсоороо бидэш...

Офицер. Ягаад «оломсооро» гэжэ. Рогодотнай пулемёт байгаагүй юм аал?

Түрүүлэгшэ. (энеэбхилэн) Тиихэ сагташ зэр зэбсэгэй талаар ондоо байһан юм шуу. Таанар—1944 оной советскэ сэрэгүүд, золтойхон зон байнат. Танда мүнөө зэр зэбсэг хэдыш шэнээн хаюм даа.

Офицер. Зүб даа, манайтнай техникэ эрхим лэ гээшэ.

Түрүүлэгшэ. Харин бидэшни заримдаа улаан гараараа дайлалдадаг байгаа хаюм бибди.

Офицер. Тиигээд иладаг байгаат.

Түрүүлэгшэ. Манай арад илаагүй гэжэ байдаггүй.

Офицер. Зүб даа! Зай, тиигээд, нөөхи тэрэ гэрээ яажа һалаа һэм та?!!

Түрүүлэгшэ. Тэрэ юнкернүүдые гү? Бута сохёо һэмди. Олонхиинь плендэ абаһан байгаабди...

Офицер. Манайш Сталинградта иимэ нэгэ ушар болоһон юм: немецүүд нэгэ табан дабхар гэрэй подвалые ёһотой гэгшын дүтэ хүрэшэгүй хэрэм дот болгоод лэ, томо үхэр буунууд, түмэр хашаан, минэнүүд...

Түрүүлэгшэ. Тиихэдэнь пластунскаар мүлхижэ ошохо хэрэгтэй хаюм һуни.

Офицер. Зүб даа! Манай майор тиихэ гэжэл шиидхэһэн байгаа. Тиигээд бидэнэр сэхэ урдаһаань ошоогүй, хажуудахи гэрһээнь, нэгэдэхи дабхарынь эзэлээ гээшэбди...

Түрүүлэгшэ. Тэндэ граната хэрэгтэй болохо байха.

Офицер. Гранаташье манда байгаа. Баһа урматайгаар немецүүдые тэндэһээнь үлдэжэ гаргаа бэлэйбди... Үгы, энэ түрүүлэгшэмнай ягаа үни ерэнэгүй гээшэб?

Түрүүлэгшэ. Үгы, үни ерээ һэмнай...

Офицер. Хэды багта? Тиихэдээ би олон үгэдөө һамааража хараагүй гээшэ хаяаб?.. Кабинедтээ ороо һэн гү?

Түрүүлэгшэ. Үгы, эндэ байна.

Офицер. Хаана эндэ.

Түрүүлэгшэ. Диван дээрэ танай хажууда.

Офицер. Тиибэл... та хаяат?!

Түрүүлэгшэ. Би.

Офицер. Тьфу, шүдхэр шамай!.. Би, тиихэдээ таниие хараажа байгаал би...

Түрүүлэгшэ. Үгы, та балайш ехэ хараагаагүйт, минии тухайлан, баралажа...

Офицер. Ай, шүдхэр абааша ехэ! Теэд та мүнөө нам тухай юу гэжэ бодонот?

Түрүүлэгшэ. Бурхан үзэг тан тухай ехэл һай һанажа байнал би, харин та нам тухай тугаарай, балай һайнаар бодоогүй байгаа хат.

Офицер. Хари даа... Теэд, мүнөө танда өөрынгөө хэрэг тухай хандаханшье эшхэбтэр болошобол...

Түрүүлэгшэ. Теэдшье тэрэ хэрэгтнай шиидхэгдээ, дүүрээ ха даа.

Офицер. Хэзээ? Хэн шиидхээб?

Түрүүлэгшэ. Тэрэ мэдүүлгээ хараад үзэгты.

Офицер. (Мэдүүлгэ дээрэхи резолюци уншана). «Гражданка Осиповае гэрһээнь гаргаха гэһэн ябадалые дары зогсоохо, управдомые сүүтэ үгэхэ»... Хэдыдэнь шиидхэжэрхёо гээшэб та?

Түрүүлэгшэ. Та өөрөө намда үгэжэ саарһануудтайгаа танилсуулаа бэшэ һэн гүт?.. Мүнөө пигээд минии секретарьта орожо энээнээ мүртэнь оруулагты... (Офицерые үүдэн тээшэ түлхинэ).

Офицер. вот шамда, бюрократ!

Түрүүлэгшэ. (Энеэн). Хари гыш даа! Бидэшни революцшье хэхэдээ ажалшан арад манай советскэ учрежденинүүдые өөрынгөө албан газар гэжэ һанадаг болгохо зорилготой ябаа һэмди! (Офицерые түлхижэ шахуу секретарьтаа оруулна). Нүхэр Смирнова, энэ нүхэрые жилуправлениитэй холбогтыл...

(Хоюулаа кабинедтэй үүдэ үрүү оронол).

МНР-тэ һуугаа советскэ Элшэн түлөөлэгшэтэй Монголой Премьер-Министр ерэжэ уулзаба

УЛАН-БАТОР, августын 30. (ТАСС). Үсэгэлдэр Монгол Арад Республикын Премьер - Министр Маршал Чойбалсан ерэжэ СССР-эй онсо томилгото ба бүрин эрхэтэ элшэн түлөөлэгшэ нүхэр Ивановтой уулзаба. Тиихэдэнь Бага Хуралэй президиумэй түрүүлэгшэ Бумацэндэ, Монгол Арадай Революционно партиин ЦК-гэй секретарь Цэденбал ба гадаада хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Намсарай гэгшэд маршалтай хамта советскэ миссидэ ерэлсэһэн байгаа. Маршал болон тэдэнтэй хамта ерэлсэһэн хүнүүдэй зорилгонь юу байгааб гэхэдэ: монгол арадай хуби заяан тухай саг үргэлжэ оролдожо байһанайнь түлөө Советскэ Правительствода болон Генералиссимус Сталинда СССР-эй элшэн түлөөлэгшөөр дамжуулан өөрһөөн баясхалан хүргэхэ ба Монгол Арад Республикын бэеэ даанхай байха тухай асуудал тушаа В. М. Молотов болон Ван Ши-цзей хоорондоо нотонуудые андалдан абалсаһанай дашарамда өөрынгөө агуухэ баярые хүргэхэ гэһэн байгаа.

Маршал Чойбалсан болон элшэн түлөөлэгшэ Иванов өөһэд хоорондоо амаршалгын богонихон үгэнүүдые хэлсээд, тэрэнэй һүүлээр хани һайнаар хөөрэлдэһэн байна.

МОНГОЛ АРАД ЗОН СОВЕТСКО-КИТАЙСКА ДОГОВОРЫЕ ҺАЙШААН АМАРШАЛНА

УЛАН-БАТОР, августын 30 (ТАСС). Советско-Китайска Договор ба хэлсээнүүдые ратификацилһанай дашарамда ба СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар В. М. Молотов Хитад Республикын гадаада хэрэгүүдэй министр Ван Шицзей гэгшэд Монгол Арад Республикын бэеэ даанхай байха тухай асуудал тушаа нотонуудые андалдан абалсаһанай дашарамда үсэгэлдэр Монголой столицын бүхы предприятинууд дээрэ, албан газарнуудта ба сэрэгэй частьнуудта олон хүнэй хабаадалгатай митингнүүд болобо. Митингнүүд дээрэ үгэ хэлэгшэд хадаа советско-китайска договор гээшэ Алас Дурна зүгтэ бата найдамтай эб найрамдалые ба бэеэ даанхай монгол гүрэнэй улам саашаа политическа, экономическа ба культурна хүгжэлтые хангахын тулада түүхэтэ ехэ удхатай байна гэжэ угаа хананамжатайгаар тэмдэглэһэн байна.

Монгол Арад Республикын бүхы окружной ба районно центрнүүдтэ мүн лэ иимэ митингнүүд болоно.

США БА ФИНЛЯНДИИН ХООРОНДО ДИПЛОМАТИЧЕСКА ХАРИЛСААГАА ҺЭРГЭЭХЭ ТУХАЙ США-гэй ГҮРЭНЭЙ ДЕПАРТАМЕНТЫН МЭДЭЭСЭЛ

ВАШИНГТОН, августын 30. (ТАСС). Гүрэнэй департамент болбол США Финлянди хоёрой хоорондо дипломатическа харилсаанууд августын 31-эй хахад һүниһөө хойшо һэргээгдэхэ юм гэжэ гүрэнэй департамент мэдээсэбэ.

Гүрэнэй департаментын мэдээсэл соо ингэжэ хэлэгдэнэ: «Августын 20-до гүрэнэй департамент болбол Холбоото Штадууд ба Финляндиин хоорондохи дипломатическа харилсаа тогтоохо тухай финскэ правительствода дурадхаха гэһэн заабаринье Хельсинкидэ байһан американска түлөөлэгшэдэ үгтэбэ гэжэ мэдээсэһэн байгаа. Финскэ правительствоһаа таатай зохид харюу абтаһан хадань, Холбоото Штадууд болон Финляндиин хоорондохи дипломатическа харилсаанууд 1945 оной августын 31-эй хахад һүниһөө хойшо һэргээгдэхэнь. Энэ сагһаа эхилээд Хельсинкидэ байгаа американска мисси хадаа дипломатическа түлөөлэгшэд ба консульство боложо хүдэлмэрилхэнь гээшэ. Миссиин нэгэдэхи секретарь Халли гэгшэ элшэн түлөөлэгшые томилхо саг хүртэр хэрэгүүдтэ этигэмжэтэй уялгые саг зуура даааха байна.

МАО ЦЗЕ-ДУН ГЭГШЫН МЭДҮҮЛГЭ

ЧУНЦИН, августын 30. (ТАСС). Чунцинска радиогой дамжуулхаһаа хадаа, Хитадай компартиин ударидагша Мао Цзе-дун гэгшэ мэдүүлжэ хэжэ, тэрээн соогоо би болбол дотоодын эб найрамдалые, мүн демократическа правительствые тогтоохо ба напануудай нэгэдэлые хангаха хэрэгтэ туһалхаяа ерээб гэһэн байна. Энээнэй дашарамда «Дабунбао» гэжэ газетэ болбол Мао Цзе-дунай ерэлгэ хадаа һүүлэй үедэ Хитадта боложо байһан һайн һонинуудай нэгэниинь гээшэ гэжэ бэшэнэ. Бусад газетэнүүд Мао Цзе-дунай ерэлгые мүн лэ һайшаан амаршална.

Харюусалгата редактор
Ц. Г. ГАЛСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Үнэн), ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1.80, зам. ответ. редактора—7.89, ответ. секретаря—3.23, отделов: партийной жизни и промышленности—7.89, сельского хозяйства—6.03 писем и переводов—6.03 (2 зв); объявлений—2.64 (2 зв.)

Н—00433. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500